

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY HỌC PHẦN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM HIỆN NAY

LÊ TỐ ANH*

Ngày nhận: 16/2/2024

Ngày phản biện: 05/3/2024

Ngày duyệt đăng: 18/3/2024

Tóm tắt: Đại hội đại biểu toàn quốc lần VII của Đảng Cộng sản Việt Nam, bổ sung tư tưởng Hồ Chí Minh vào nền tảng tư tưởng của Đảng. Từ năm học 2003 - 2004, học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh được đưa vào giảng dạy trong các cơ sở giáo dục đại học của Việt Nam. Những năm qua việc giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh tại đây luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm, đã mang lại nhiều kết quả thiết thực. Trước yêu cầu mới của đất nước, tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, sự chống phá của các thế lực thù địch, việc giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh cần có sự đổi mới mạnh mẽ về phương pháp. Trong bài viết này, tác giả bước đầu đưa ra một số giải pháp nhằm đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh.

Từ khóa: Đổi mới phương pháp; phương pháp dạy học; tư tưởng Hồ Chí Minh.

INNOVATION OF TEACHING METHODS FOR THE IDEOLOGY MODULE HO CHI MINH IN CURRENT VIETNAMESE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract: The 7th National Congress of the Communist Party of Vietnam, adding Ho Chi Minh's ideology to the Party's ideological foundation. From the 2003-2004 school year, the Ho Chi Minh Thought module has been taught in Vietnamese higher education institutions. In recent years, teaching Ho Chi Minh's ideology here has always received attention from the Party and State, and has brought many practical results. Faced with the country's new requirements, the impact of the fourth industrial revolution, and the sabotage of hostile forces, teaching the Ho Chi Minh Thought module requires strong methodological innovation. In this article, the author initially offers some solutions to innovate the teaching method of Ho Chi Minh's ideology.

Keywords: Innovate methods; teaching methods; Ho Chi Minh's ideology.

1. Đặt vấn đề

Đại hội đại biểu toàn quốc lần VII của Đảng Cộng sản Việt Nam tháng 6/1991, quyết định bổ sung tư tưởng Hồ Chí Minh vào nền tảng tư tưởng của Đảng. Từ năm học 2003-2004, học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh được đưa vào giảng dạy trong các cơ sở giáo dục đại học của Việt Nam. Việc giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh những năm qua luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm, đã mang lại nhiều kết quả thiết thực, tạo sự chuyển biến tốt trong đời sống xã hội. Trước yêu cầu mới của đất nước, tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, sự chống phá của các thế lực thù địch, việc giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các cơ sở giáo dục đại học cần có sự đổi mới mạnh mẽ về phương pháp, nhằm đạt được kết quả cao hơn nữa.

2. Quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh tại các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam hiện nay

Học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh (lúc này gọi là

"môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh") được đưa vào giảng dạy trong các cơ sở giáo dục đại học từ năm học 2003 - 2004 theo Quyết định số 35/QĐ-BGDĐT ngày 31 tháng 7 năm 2003 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo "Về việc ban hành đề cương môn học tư tưởng Hồ Chí Minh trình độ cao đẳng, đại học". Theo đó, kết cấu chương trình gồm 45 tiết, với 3 đơn vị học trình. Việc phân bổ thời gian theo tỷ lệ giảng viên giảng trên lớp 70%, thảo luận 30%. Điều kiện tiên quyết là sinh viên phải học xong các học phần lý luận trước đó. Chương trình gồm 6 bài về nội dung cơ bản Tư tưởng Hồ Chí Minh và 1 bài về sự vận dụng Tư tưởng Hồ Chí Minh của Đảng và Nhà nước. Tiêu chuẩn đánh giá sinh viên như quy chế học tập trung. Cụ thể, sinh viên dự đủ các buổi trên lớp, đọc tài liệu, chuẩn bị ý kiến trước khi nghe giảng; thực hiện đầy đủ thảo luận, tham quan bảo tàng, di tích lịch sử, viết thu hoạch; kiểm tra 2 lần và thi hết học phần. Việc đi học thường xuyên trên lớp

* Trường Đại học Công đoàn

và làm bài kiểm tra chỉ là điều kiện để sinh viên dự thi kết thúc học phần. Với cách đánh giá này, sinh viên chỉ cần đi học đầy đủ và có bài kiểm tra là đủ điều kiện dự thi. Tinh thần học tập tự giác, nghiêm túc, chủ động, sáng tạo của sinh viên chưa được phát huy, thậm chí còn làm cho một số sinh viên thụ động, tiêu cực trong thi cử, quay cóp tài liệu. Phương pháp được sử dụng trong giảng dạy rất phong phú, bao gồm thuyết trình, nêu vấn đề, thảo luận, lịch sử, logic, so sánh, tổng hợp... trong đó, phương pháp thuyết trình vẫn là chủ đạo.

Năm 2008, Bộ Giáo dục và Đào tạo điều chỉnh việc giảng dạy môn học tư tưởng Hồ Chí Minh theo Quyết định số 52/2008/QĐ-BGDĐT ngày 18 tháng 9 năm 2008 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo. Điểm mới là giảm thời lượng môn học còn 2 tín chỉ (30 tiết). Cách đánh giá kết quả học tập của sinh viên thay đổi, thực hiện theo quy chế 25 của Bộ Giáo dục và Đào tạo, với tỷ lệ 10% điểm chuyên cần, 20% điểm kiểm tra giữa kỳ, 70% điểm thi kết thúc học phần. Đây là điểm mới so với cách đánh giá trước đây, có tác dụng yêu cầu sinh viên phải tích cực, chủ động trong học tập suốt chương trình. Một điểm mới nữa so với trước là chương trình quy định cụ thể từng bài phần nào giảng viên giảng, phần nào hướng dẫn để sinh viên tự học. Các vấn đề về tỷ lệ giảng, thảo luận; điều kiện tiên quyết; phương pháp giảng dạy không có sự thay đổi so với trước.

Năm 2019, Bộ Giáo dục và Đào tạo lại điều chỉnh việc giảng dạy và học tập môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh tại Quyết định số 4890/QĐ-BGDĐT ngày 23 tháng 12 năm 2019 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc "Phê duyệt chương trình, giáo trình sử dụng chung các môn lý luận chính trị đối với đào tạo trình độ đại học các ngành không chuyên về lý luận chính trị" trong các cơ sở giáo dục đại học. Quyết định này áp dụng từ khóa tuyển sinh năm học 2019 - 2020. Lần điều chỉnh này có điểm mới trong cách đánh giá kết quả của học tập của sinh viên, theo tỷ lệ 20% điểm chuyên cần, 30% điểm kiểm tra giữa kỳ (kiểm tra thường xuyên) và 50% điểm thi kết thúc học phần, theo hình thức thi tự luận. Với cách đánh giá này, bắt buộc sinh viên phải tăng cường ý thức tự giác, tích cực, chủ động, sáng tạo trong học tập suốt quá trình. Nội dung chương trình được kết cấu lại, tuy nhiên khối lượng kiến thức vẫn không thay đổi so với trước đây. Các phương pháp được sử dụng trong giảng dạy và học tập vẫn như trước đây.

Như vậy, có thể thấy rằng, Bộ Giáo dục và Đào tạo thường xuyên điều chỉnh việc giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh cho phù hợp với thực tiễn mới của đất nước. Qua 2 lần điều chỉnh, cho thấy nội dung chương trình cơ bản không thay đổi. Những điểm mới là rút ngắn thời lượng, cách đánh giá kết quả học tập của sinh viên, theo hướng tăng cường khả năng tự học, tính tự giác, tích cực trong học tập của sinh viên. Đây cũng là thực tế đặt ra đối với việc đổi mới phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học.

3. Thực tế sử dụng phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh ở một số cơ sở giáo dục đại học

Qua nghiên cứu việc sử dụng phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh ở một số cơ sở giáo dục đại học như Đại học Bách khoa, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Đại học Quốc gia, Trường Đại học Giao thông vận tải, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Trường Đại học Văn hóa, Đại học Đà Nẵng, Đại học Cần Thơ, Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Trường Đại học dân lập Duy Tân... có thể thấy, các cơ sở này sử dụng rất nhiều phương pháp trong giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh.

Sử dụng phương pháp truyền thống - phương pháp thuyết trình: Phương pháp này được nhiều giảng viên ở các cơ sở giáo dục nêu trên lựa chọn. PGS,TS Nguyễn Thế Thắng (Chủ nhiệm Khoa Tư tưởng Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị - Hành chính Khu vực I, Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh) cho rằng, khi lựa chọn phương pháp thuyết trình, người thầy phải chắt lọc nội dung cơ bản về cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng Hồ Chí Minh để giới thiệu, giảng giải, phân tích, không giảng tràn lan tất cả các sự kiện hoặc kể lể tư liệu. Những nội dung khác, người thầy hướng dẫn cho sinh viên đọc giáo trình, khái quát thành ý chính, đề cương chi tiết [6]. Trên cơ sở đó, hướng dẫn sinh viên tìm đọc tài liệu tham khảo, đến các viện bảo tàng để tham quan, nghiên cứu bổ sung, mở rộng đề cương đã được khái quát từ giáo trình. Như vậy, nội dung bài học sẽ phong phú, đa dạng hơn, sinh viên phải chủ động học tập, ghi nhớ kiến thức và hiểu bài. Tuy nhiên, phương pháp này cũng có hạn chế, nếu người thầy sa vào kể lể, mô tả các sự kiện về cuộc đời Hồ Chí Minh chiếm mất nhiều thời gian của

chương trình, không còn thời gian để tương tác với sinh viên. Như vậy sẽ làm cho sinh viên thấy nhàm chán, nặng nề về lý thuyết, không có hứng thú trong học tập, đặc biệt không phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của sinh viên.

Phương pháp đối thoại và nêu vấn đề: Phương pháp này tạo thành một quy trình gắn kết nhận thức giữa thầy và trò, tạo thế liên hoàn giúp sinh viên có thể nắm bắt một cách cơ bản những quan điểm, tư tưởng, cuộc đời và sự nghiệp của Hồ Chí Minh. Trong quá trình giảng, thầy sẽ nêu, gợi mở vấn đề, thầy và trò trao đổi ngay tại lớp học những vấn đề được nêu ra. Phương pháp này có rất nhiều ưu điểm. Cách học mang tính gợi mở, buộc người học phải động não, người thầy phải nhuần nhuyễn kiến thức cơ bản, có kinh nghiệm thực tiễn và tâm huyết với công việc. Qua trao đổi, đối thoại, khả năng đối đáp, phản ứng nhanh, tư duy linh hoạt của sinh viên được phát huy. Kỹ năng tương tác trước tập thể của sinh viên được trau dồi, rèn luyện làm cho sinh viên mạnh dạn hơn, tự tin hơn trong giao tiếp. Qua đó, sinh viên sẽ hiểu, nhớ được bài học cụ thể, sâu sắc hơn. Mặc dù có nhiều ưu điểm, nhưng phương pháp này không thể tránh khỏi hạn chế. Nếu giảng viên cứng nhắc trong đối thoại, hoặc đặt nhiều câu hỏi khó mà sinh viên chưa có thời gian chuẩn bị, dẫn đến thiếu tự tin trong khi trả lời, hoặc trả lời sai, rất dễ làm cho sinh viên bị mất hứng, sợ sai mà không dám đối thoại với giảng viên. Việc học tập như vậy lại trở thành áp lực đối với sinh viên, hiệu quả sẽ không cao.

Phương pháp “cây kiến thức”: Với phương pháp này, thầy chỉ cung cấp “thân”, “rễ”, còn sinh viên phải tìm ra “cành” và “lá” cho “cây kiến thức” của mình, tức là sinh viên phải làm việc thật sự, phải tìm tòi. Ví dụ, khi giảng về quá trình hình thành và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh, thầy chỉ cung cấp khung kiến thức, giới thiệu tên của từng thời kỳ trong quá trình đó, còn nội dung cụ thể của từng thời kỳ sinh viên phải đọc giáo trình, tài liệu để dựng lại, tái hiện lại. Khi tham gia một cách chủ động vào bài học sinh viên hiểu, nhớ và vận dụng Tư tưởng Hồ Chí Minh vào cuộc sống sẽ dễ dàng, hiệu quả hơn. Phương pháp này được Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Trường Đại học Giao thông vận tải, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Đại học Văn hóa sử dụng trong những năm gần đây. Các trường dành 1 buổi (5 tiết) để giảng viên đưa sinh viên đi thăm quan tại Khu Di tích Phủ Chủ tịch, Bảo tàng Hồ Chí Minh trên địa bàn Hà Nội. Khi thăm quan, sinh viên được hướng dẫn viên tại Khu Di tích giới thiệu, mang đến không khí mới, sinh động, hấp dẫn cung cấp thêm kiến thức chân thực về cuộc đời Hồ Chí Minh. Được tận mắt chứng kiến sinh hoạt giản dị, gần gũi với con người, thiên nhiên của Hồ Chí Minh, càng tăng thêm tình cảm, niềm tin, sự kính trọng, lòng biết ơn của sinh viên. Sau khi thăm quan, nhà trường đều yêu cầu sinh viên viết thu hoạch. Đây là cơ hội để sinh viên nhìn vấn đề có hệ thống, toàn diện, sâu sắc... Cách dạy, học này giúp sinh viên hiểu những đóng góp lớn lao của Hồ Chí Minh, cả về lý luận và trong thực tiễn,

Phương pháp thảo luận: Hiện nay, nhiều cơ sở giáo dục sử dụng phổ biến phương pháp này trong hoạt động giảng dạy của giảng viên. Thực hiện phương pháp này, giảng viên chia lớp học thành nhiều nhóm, giao cho mỗi nhóm một nội dung, hướng dẫn sinh viên cách chuẩn bị, nguồn tài liệu, dành cho sinh viên một thời gian nhất định, có thể cho về nhà chuẩn bị trước. Đến giờ học, lần lượt từng nhóm cử đại diện lên trình bày. Các nhóm còn lại nghe, nhận xét, đặt câu hỏi. Sau khi sinh viên trình bày, giảng viên sẽ tổng kết, nhận xét, đánh giá, chấm điểm, chữa bài. Như vậy, sinh viên sẽ phải tự học, làm việc nhóm, có cơ hội để tương tác với nhau. Tuy nhiên, hạn chế của phương pháp này là rất dễ dẫn đến việc chuẩn bị chỉ tập trung vào một số người. Những người còn lại sẽ thụ động, ỷ lại, không tham gia chuẩn bị vì cho rằng có điểm chung của nhóm. Đến khi các nhóm lên trình bày, những sinh viên không tham gia chuẩn bị chỉ nghe sẽ không nhớ, không hiểu được bài. Hậu quả là học xong vẫn không biết, không hiểu tư tưởng Hồ Chí Minh là như thế nào. Điều này hết sức nguy hiểm, làm cho sinh viên không thấy được giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh, sự cần thiết phải học tập môn học này. Khi bị kẻ thù xuyên tạc, chống phá, sinh viên sẽ không có cơ sở để bảo vệ, dễ lung lạc, dao động niềm tin.

Phương pháp kết hợp học trên lớp với nghiên cứu thực tế, viết tiểu luận: Phương pháp này được các Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Đại học Quốc gia Hà Nội, Trường Đại học Giao thông vận tải, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Trường Đại học Văn hóa sử dụng trong những năm gần đây. Các trường dành 1 buổi (5 tiết) để giảng viên đưa sinh viên đi thăm quan tại Khu Di tích Phủ Chủ tịch, Bảo tàng Hồ Chí Minh trên địa bàn Hà Nội. Khi thăm quan, sinh viên được hướng dẫn viên tại Khu Di tích giới thiệu, mang đến không khí mới, sinh động, hấp dẫn cung cấp thêm kiến thức chân thực về cuộc đời Hồ Chí Minh. Được tận mắt chứng kiến sinh hoạt giản dị, gần gũi với con người, thiên nhiên của Hồ Chí Minh, càng tăng thêm tình cảm, niềm tin, sự kính trọng, lòng biết ơn của sinh viên. Sau khi thăm quan, nhà trường đều yêu cầu sinh viên viết thu hoạch. Đây là cơ hội để sinh viên nhìn vấn đề có hệ thống, toàn diện, sâu sắc... Cách dạy, học này giúp sinh viên hiểu những đóng góp lớn lao của Hồ Chí Minh, cả về lý luận và trong thực tiễn,

có quyết tâm phấn đấu thực hiện tư tưởng của Người. Khi thực hiện phương pháp này, nếu không quản lý chặt chẽ, sẽ dẫn đến nhiều sinh viên không đi thăm quan. Bài thu hoạch sẽ sao chép của bạn trong lớp hoặc từ các trang mạng. Qua nghiên cứu cho thấy, các cơ sở giáo dục nêu trên cũng không duy trì thường xuyên phương pháp này.

Qua thực tiễn cho thấy, hiện nay, các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam sử dụng nhiều phương pháp trong giảng dạy học phần Hồ Chí Minh. Phương pháp nào cũng có ưu điểm và hạn chế. Việc phát huy ưu điểm, khắc phục hạn chế của các phương pháp là đòi hỏi khách quan đối với các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam hiện nay.

4. Tính cấp thiết của việc đổi mới phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam hiện nay

Việc đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam hiện nay xuất phát từ các lý do sau đây:

Thứ nhất, thực hiện chủ trương của Đảng về học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Đảng Cộng sản Việt Nam lấy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho mọi hành động. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam (ban hành năm 1991, được bổ sung phát triển năm 2011) nêu rõ, tiến hành cách mạng trên lĩnh vực văn hóa tư tưởng, làm cho chủ nghĩa Mác - Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh trở thành nền tảng tinh thần trong đời sống xã hội. Những năm qua, Đảng liên tiếp phát động các cuộc vận động học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương Hồ Chí Minh. Ngày 27/03/2003, Ban Bí thư ra Chỉ thị số 23-CT/TW về “Đẩy mạnh nghiên cứu, tuyên truyền, giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh trong giai đoạn mới”. Tháng 11/2006, Bộ Chính trị tổ chức cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” trong toàn Đảng, toàn dân. Ngày 14/5/2011, Bộ Chính trị ra Chỉ thị số 03-CT/TW về “Tiếp tục đẩy mạnh việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”. Ngày 15/05/2016, Bộ Chính trị ra Chỉ thị số 05-CT/TW về “Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”. Hướng ứng các cuộc vận động này là

trách nhiệm, nghĩa vụ và niềm tự hào của mỗi công dân Việt Nam. Các cơ sở giáo dục đại học có trách nhiệm tuyên truyền, vận động sinh viên tham gia; đồng thời trang bị cho sinh viên kiến thức nền tảng để việc học tập, vận dụng có chất lượng tốt. Việc đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh luôn là điều cần thiết, phù hợp với yêu cầu của các cuộc vận động nêu trên.

Thứ hai, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Hiện nay, các thế lực thù địch không ngừng tấn công, chống phá, xuyên tạc, bôi nhọ nền tảng tư tưởng của Đảng, làm cho nhân dân hoài nghi, dao động đi đến phủ nhận tư tưởng Hồ Chí Minh, giúp chúng thực hiện âm mưu xóa bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam và chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh giúp sinh viên tăng cường khả năng tự học, tìm kiếm tư liệu, nhận diện những âm mưu, hành động chống phá của kẻ thù, biết phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Đây là việc làm quan trọng cùng với toàn Đảng, toàn dân, toàn quân góp phần bảo vệ giá trị to lớn của tư tưởng Hồ Chí Minh, nền tảng tư tưởng của Đảng, là bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân, chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

Thứ ba, thực hiện chủ trương của Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo. Trong thời kỳ đổi mới, Đảng rất quan tâm đến lĩnh vực giáo dục, đào tạo, ban hành nhiều nghị quyết mang tính bản lề về đổi mới giáo dục, đào tạo. Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ 2 khóa VIII (12/1996) ban hành Nghị quyết số 02 về “Định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và nhiệm vụ đến năm 2000”. Ngày 4/11/2013, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI ra Nghị quyết số 29-NQ/TW về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”. Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng khẳng định: “Đổi mới căn bản nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục lý luận chính trị theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn”. [3.t2,tr.235]. Để nâng cao chất lượng giáo dục đại học, việc đổi mới phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh là góp phần thực hiện các chủ trương nêu trên, tạo hứng thú cho người

học, gắn lý luận với thực tiễn, tư duy và hành động, nhà trường và xã hội.

Thứ tư, do tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Với tốc độ phát triển nhanh, cuộc cách mạng này đặt ra nhiều yêu cầu đối với từng cá nhân, từng lĩnh vực của các quốc gia. Ở Việt Nam, việc giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh không thể tránh khỏi tác động. Tài liệu, phim ảnh về Hồ Chí Minh được đăng tải tràn lan trên không gian mạng, trong đó có những tài liệu không có nguồn gốc xuất xứ, không được kiểm chứng bởi cơ quan có thẩm quyền. Nhiều sinh viên dùng công nghệ, phương tiện truy cập, tải về máy tính, in, photocopy làm tài liệu học tập. Việc làm này rất nguy hiểm, làm cho sinh viên phụ thuộc, ỷ lại, không chịu tư duy, sáng tạo và nhiều khi nhận thức bị sai lệch từ các nguồn tài liệu không chính thống. Đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh sẽ định hướng cho sinh viên về việc sử dụng thông tin trên mạng, kích thích sự tìm tòi, sáng tạo của sinh viên; giúp sinh viên tận dụng thành tựu của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 để xây dựng bài học, thảo luận, thuyết trình, sử dụng hình ảnh, âm thanh, làm cho bài học sinh động, hấp dẫn hơn.

Thứ năm, đưa giáo dục đại học Việt Nam tiến kịp với khu vực và thế giới, đồng thời thích ứng với yêu cầu phát triển của công nghệ. Trong khu vực và trên thế giới, các tiêu chuẩn liên quan đến các yếu tố của quá trình giáo dục đại học tiếp tục được cải thiện. Một trong số đó là đổi mới phương pháp dạy và học nhằm xây dựng giáo dục đại học chất lượng cao ngang tầm khu vực và toàn cầu. Trong thời đại 4.0 hiện nay, nhiều công nghệ giảng dạy hiện đại như hệ thống giáo dục nghe nhìn, công cụ tin học đa phương tiện, Internet... ra đời. Trong quá trình đào tạo, cả phương pháp dạy và phương pháp học đại học đều đòi hỏi những thay đổi mới, thích ứng với nhiều công nghệ giảng dạy hiện đại. Nhiều trường sử dụng công nghệ dạy học từ xa, dạy học đa phương tiện đối với học phần tư tưởng Hồ Chí Minh. Do vậy, việc đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm giúp cả giảng viên, sinh viên tiếp cận và làm chủ các công nghệ dạy và học nêu trên. Qua đó, phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của người học trong phát hiện, giải quyết vấn đề và sử dụng công nghệ thông tin trong dạy và học.

Thứ sáu, việc sử dụng phương pháp giảng dạy

học phần tư tưởng Hồ Chí Minh trong các trường các cơ sở giáo dục đại học đang được thực hiện tích cực, song chưa đạt hiệu quả cao nhất. Mặc dù, các cơ sở giáo dục đại học rất quan tâm đến việc giảng dạy, học tập học phần tư tưởng Hồ Chí Minh, sử dụng nhiều phương pháp giảng dạy nhưng kết quả vẫn chưa cao. Nhiều sinh viên vẫn nghĩ học tùy tiện, chưa tâm huyết với môn học, kết quả đánh giá học phần còn ở mức thấp, chưa tích cực, chủ động tham gia các cuộc thi, sân chơi về học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Để việc giảng dạy, học tập tư tưởng Hồ Chí Minh phát triển mạnh, đi sâu vào cuộc sống, nhất định phải đổi mới phương pháp giảng dạy. Việc đổi mới là để tránh các nhà trường thiên về một phương pháp nào đó, hoặc thực hiện các phương pháp không thường xuyên, triệt để (như phương pháp kết hợp học trên lớp với nghiên cứu thực tế, viết tiểu luận), hoặc quay về với phương pháp thuyết trình là chủ đạo. Từ đó, chống việc giảng viên đọc thoại, đọc cho sinh viên chép, sinh viên chỉ việc học thuộc lòng, không suy nghĩ, không vận dụng được kiến thức vào cuộc sống. Ngoài ra, còn khắc phục tình trạng học để phô trương, mang tính hình thức, tốn kém, ít tác dụng. Từ đó, làm cho người học nắm được bản chất cách mạng, khoa học, sự thống nhất giữa lý luận và thực tiễn, nói đi đôi với làm trong tư tưởng Hồ Chí Minh, để người học thực sự vừa học tập, vừa làm theo.

Thứ bảy, thực hiện chủ trương đổi mới chương trình, giáo trình các môn khoa học Mác - Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh năm 2019 của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Theo chủ trương này, việc giảng dạy, học tập học phần tư tưởng Hồ Chí Minh, cách đánh giá kết quả học tập của sinh viên hướng vào nâng cao khả năng tự học, tự nghiên cứu của sinh viên, buộc sinh viên phải chủ động sáng tạo không ngừng. Như vậy, so với trước đây, việc giảng dạy dựa vào phương pháp thuyết trình, nêu vấn đề, lịch sử, logic vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu. Cần phải sử dụng thêm nhiều phương pháp mới, chú trọng đến phương pháp làm việc nhóm, phương pháp chuyên gia, trải nghiệm tại di tích lịch sử...

Thứ tám, đáp ứng yêu cầu chuẩn đầu ra của học phần. Chuẩn đầu ra của học phần đòi hỏi sinh viên đáp ứng các yêu cầu về kiến thức, kỹ năng, mức tự chủ và trách nhiệm. Sinh viên không chỉ giải thích được những nội dung, quan điểm cơ bản của tư

tưởng Hồ Chí Minh; so sánh được những nội dung, quan điểm cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh qua các thời kỳ; vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh để giải quyết những vấn đề thực tiễn đặt ra trong học tập, công việc, mà còn biết tự định hướng, đưa ra các kết luận và bảo vệ được quan điểm cá nhân thuộc lĩnh vực chuyên ngành học tập.

5. Giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh tại các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam hiện nay

Để đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học, cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp.

Thứ nhất, xây dựng được đội ngũ cán bộ quản lý, giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh hùng hậu, vừa có trình độ, vừa tâm huyết với nghề. Đây là yếu tố quyết định đến việc đổi mới phương pháp giảng dạy, nâng cao chất lượng giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học. Điều này phù hợp với một trong ba đột phá chiến lược mà Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII nêu ra “Ưu tiên nguồn nhân lực cho công tác lãnh đạo, quản lý và các lĩnh vực then chốt trên cơ sở nâng cao, tạo bước chuyển biến căn bản, mạnh mẽ, toàn diện về chất lượng giáo dục đào tạo...”. [3.t1,tr.54]. Muốn đổi mới phương pháp giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh, hơn ai hết, giảng viên phải nắm vững nội dung, đối tượng, phương pháp nghiên cứu của học phần, có tâm huyết với nghề. Khi đã nắm vững, lại có tâm huyết, giảng viên sẽ không ngừng tìm tòi những phương pháp phù hợp với từng đối tượng sinh viên, từng năm học, chứ không cố hữu một vài phương pháp cho tất cả các đối tượng, năm học. Người lãnh đạo, quản lý cũng phải nắm vững để định hướng, đôn đốc cho giảng viên. Là người có tâm huyết thì cả giảng viên, cả người quản lý sẽ luôn tìm tòi, đổi mới phương pháp giảng dạy để truyền lửa đến sinh viên.

Thứ hai, phát huy vai trò, trách nhiệm của giảng viên trong việc sử dụng phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh. Họ là người quyết định, là chủ thể của việc đổi mới nên nếu không có trách nhiệm, việc đổi mới không có hiệu quả. Giảng viên phải luôn ý thức rằng, mỗi đối tượng sinh viên, mỗi thời điểm cần sử dụng phương pháp giảng dạy khác nhau. Do đó, nếu có trách nhiệm, giảng viên sẽ luôn tìm hiểu kỹ đối tượng người học, căn cứ vào

đó để sử dụng các phương pháp giảng dạy phù hợp. Để phát huy được tinh thần trách nhiệm của giảng viên, các cơ sở giáo dục cần có sự động viên, khích lệ, đầu tư cơ sở vật chất (máy móc, phương tiện, internet trên lớp học...), giúp giảng viên phát huy máy móc, công nghệ vào giảng dạy. Bên cạnh đó, cần có những cuộc vận động phát huy sáng kiến, cải tiến phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh, không chỉ đối với giảng viên giảng dạy học phần này mà cả các giảng viên khác. Ý kiến của các giảng viên khác, cũng là kênh để giảng viên giảng dạy tư tưởng Hồ Chí Minh tham khảo, học tập. Đối với những giảng viên thường xuyên đổi mới phương pháp, tìm ra phương pháp mang tính đột phá đối với từng đối tượng sinh viên phải khen thưởng kịp thời.

Thứ ba, sử dụng kết hợp nhiều phương pháp dạy học, chú trọng những phương pháp kích thích tính tự học, sáng tạo, chủ động của sinh viên. Việc sử dụng nhiều phương pháp sẽ làm cho sinh viên không bị nhàm chán. Những phương pháp truyền thống, đặc biệt là phương pháp thuyết trình cần giảm tối đa phần trình bày của giảng viên. Giảng viên chỉ dùng phương pháp này để giới thiệu, hướng dẫn sinh viên cách học, tiếp cận tài liệu, hoặc giải đáp thắc mắc của sinh viên, chứ không làm thay sinh viên, làm cho sinh viên không có cơ hội nêu ý kiến, suy nghĩ của mình. Do vậy, giảng viên cần kết hợp nhiều phương pháp như dạy học nêu vấn đề, thảo luận nhóm, chuyên gia, kết hợp học trên lớp với nghiên cứu thực tế... để kích thích, phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên, buộc sinh viên phải tự học. Với các phương pháp này, giảng viên giới thiệu nội dung bài học, nêu vấn đề, gợi ý cho sinh viên cách giải quyết, tìm tài liệu, chia nhóm để sinh viên chuẩn bị, yêu cầu sinh viên làm lên trình bày. Trong điều kiện cách mạng công nghiệp 4.0, sinh viên có thể sử dụng phương tiện, công nghệ hiện đại để làm powerpoint, xây dựng clip tái hiện lại cuộc đời, sự nghiệp của Hồ Chí Minh. Việc này vừa buộc sinh viên phải chủ động, sáng tạo, vừa phát huy được thế mạnh của giới trẻ trong việc sử dụng công nghệ thông tin, công nghệ 4.0.

Thứ tư, thực hiện thường xuyên, nghiêm túc và tăng thời lượng đối với phương pháp kết hợp học trên lớp với nghiên cứu thực tế, viết tiểu luận. Đây là phương pháp có nhiều mặt tích cực, vừa giúp sinh viên có kiến thức thực tiễn, vừa rèn luyện cho

sinh viên khả năng tổng hợp, phân tích thực tiễn, tạo cho sinh viên tinh thần thoải mái, cảm xúc mới lạ. Do vậy, các cơ sở giáo dục tăng cường cho sinh viên đi thực tế, giao ngoại, tìm hiểu cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng của Hồ Chí Minh. Các cơ sở giáo dục cần tăng thời lượng lên 2 buổi (hiện nay là 1 buổi) cho sinh viên đi thực tế. Trên khắp cả nước, địa phương nào cũng có di tích lịch sử liên quan đến Hồ Chí Minh để sinh viên có thể đến thăm. Nhân dân ta vẫn thường nói, trăm nghe không bằng một thấy. Khi sinh viên được tận mắt chứng kiến sẽ tăng thêm tình yêu, niềm tin đối với Hồ Chí Minh, bổ sung cho các em kiến thức khoa học chân thực, chính xác. Khi thực hiện phương pháp này, các cơ sở giáo dục phải duy trì thường xuyên, có kiểm tra, đôn đốc nhắc nhở cả giảng viên, sinh viên, chú không phó mặc hoàn toàn việc này cho giảng viên, dẫn đến tình trạng, một số nhà trường làm không thường xuyên, hoặc bỏ.

Thứ năm, dùng phương pháp sân khấu hóa một số nội dung, giờ học trong chương trình. Hiện nay, các cơ sở giáo dục đại học chưa sử dụng phương pháp này. Cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng Hồ Chí Minh rất phong phú, đa dạng, có nhiều dữ liệu để giảng viên có thể khai thác, hướng dẫn sinh viên xây dựng thành đoạn kịch ngắn tái hiện lại. Trong điều kiện cách mạng công nghiệp 4.0, với sự hỗ trợ của công nghệ, sinh viên có đủ cơ sở để khai thác hình ảnh, âm thanh, tư liệu chính thống... thực hiện kịch bản. Khi sân khấu hóa, sinh viên sẽ phải tự tìm tài liệu, được hóa thân thành nhân vật chính và các nhân vật liên quan. Làm như vậy, buộc tất cả các sinh viên phải tham gia, khắc phục được hạn chế của phương pháp thảo luận, có thể chỉ tập trung vào một số sinh viên. Đó là chưa kể đến, cách này sẽ tạo không khí mới, khuyến khích sinh viên tìm tòi, sáng tạo. Từ đó, thu hút nhiều sinh viên tham gia, làm cho các em hào hứng với môn học, không bị nhàm chán. Qua đó còn phát hiện được những sinh viên có năng khiếu vượt trội về môn học này, có thể gửi đi các cuộc thi cấp cao hơn.

Thứ sáu, chú trọng trang bị cơ sở vật chất, kỹ thuật hiện đại trong các cơ sở giáo dục đại học. Với sự tác động của cách mạng công nghiệp 4.0, nếu không có mạng internet, máy tính, máy chiếu, hệ thống âm thanh, giảng viên không thể tận dụng thành tựu khoa học công nghệ vào việc giảng dạy. Muốn dạy học nêu vấn đề, thảo luận nhóm... phải

có sự hỗ trợ của máy móc. Trước một vấn đề, nếu giảng viên cứ mô tả bằng phương pháp thuyết trình sẽ không hiệu quả bằng việc giảng viên trình diễn một hình ảnh, đoạn phim tư liệu, gợi mở để sinh viên tư duy và trả lời. Hoặc khi làm việc nhóm, thảo luận, giảng viên chia tổ, hướng dẫn sinh viên chuẩn bị và lên trình bày.

Việc lựa chọn và sử dụng phương pháp giảng dạy học cho phù hợp với từng đối tượng người học trong các cơ sở giáo dục đại học là một trong những yếu tố quyết định đến chất lượng của hoạt động dạy và học. Tuy nhiên, các phương pháp được lựa chọn không thể đáp ứng mọi đối tượng sinh viên, phù hợp mọi hoàn cảnh. Đối với học phần tư tưởng Hồ Chí Minh, việc sử dụng phương pháp giảng dạy rất quan trọng, vì môn học này có nhiều đặc điểm đặc thù. Trong điều kiện hiện nay của Việt Nam, việc giảng dạy và học tập học phần tư tưởng Hồ Chí Minh trong các cơ sở giáo dục đại học là rất quan trọng, nhằm trang bị cho sinh viên kiến thức về nền tảng tư tưởng của Đảng để vận dụng vào thực tiễn, phê phán các quan điểm sai trái, thù địch... Do vậy, hầu hết các cơ sở giáo dục đại học rất chú trọng đến việc sử dụng và đổi mới phương pháp giảng dạy học phần này. Những giải pháp mà tác giả nêu trên mới chỉ là bước đầu, hy vọng được các cơ sở giáo dục đại học tham khảo, nhằm nâng cao chất lượng dạy - học học phần này. □

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành Trung ương (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN và hội nhập quốc tế*.
2. Đặng Thị Dung "Đổi mới phương pháp giảng dạy học phần tư tưởng Hồ Chí Minh tại Trường Đại học Sao Đỏ hiện nay", Cổng thông tin điện tử Đại học Sao đỏ ngày 25/05/2023.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 1, tập 2, Nxb Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội.
5. Trương Thị Anh Đào (2022), *Bản về phương pháp thuyết trình trong dạy học* (Trường Đại học Hàng hải Việt Nam), Tạp chí Giáo dục lý luận, ngày 30/06/2022.
6. Khoa Công tác Đảng, Trường Đào tạo cán bộ Lê Hồng Phong, "Nâng cao chất lượng dạy và học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh", đăng trên trang web của Nhà trường ngày 11/12/2013.
7. PGS,TS Nguyễn Thế Thắng (2012), *Đổi mới phương pháp giảng dạy tư tưởng Hồ Chí Minh*, Báo điện tử Học viện chính trị, ngày 14/02/2012.